

Modernisme al Passeig de Gràcia

Dossier per l'alumnat

Camp d'Aprenentatge de Barcelona

ESO

Material didàctic elaborat pel Camp d'Aprenentatge de Barcelona i editat per a ús docent. Se'n poden fer còpies per a aquesta finalitat.
Edició: octubre 2007

Camp d'Aprenentatge de Barcelona
Pg. Mare de Déu del Coll 41-51
08023 Barcelona

cda-barcelona@xtec.cat
xww.xtec.cat/cda-barcelona

[EL MODERNISME AL PASSEIG DE GRÀCIA]

ÍNDEX

1. Introducció: el Modernisme, trets generals
2. El Passeig de Gràcia: obres remarcables, plànol de situació
3. La Mansana de la discòrdia
 - 3.1 Casa Lleó i Morera
 - 3.2 Casa Amatller
 - 3.3 Casa Batlló
4. La Pedrera
5. Altres edificis remarcables
6. Modernisme a la pròpia localitat
7. Cronologia
8. ANNEX: Centenari de “L’auca del Senyor Esteve”
9. Referències de consulta

Material necessari:

Individual

- Estoig (amb llapis, boli, retoladors...)
- Carpeta de tapa dura
- Aquest dossier

Grup

- Guia d’observació d’edificis
- Càmera fotogràfica
- Binocles
- Plànol de Barcelona

Para atenció...

- Al llarg d’aquest dossier trobaràs diferents símbols per especificar quin tipus de treball has de fer a les activitats proposades:

Fer, respondre, escriure durant l’activitat

Fer, respondre, escriure al centre o a casa

Observar, mirar, examinar

Fotografiar

Cercar, consultar, investigar

Dibuixar

Fer activitat TIC

El moviment cultural conegut a Catalunya com a Modernisme neix a Europa entre finals del segle XIX i principis del XX sorgeix com a oposició al Realisme i al Naturalisme. Malgrat que aquest moviment cultural de recerca de noves formes i expressions afecta a totes les manifestacions de l'art i el pensament, és en l'arquitectura i les arts decoratives on es mostra amb ple sentit.

El seu nom varia segons els diversos països: *Jugendstil* a Alemanya, *Sezessionstil* a Àustria, *Floreal* a Itàlia, *Modernismo* a Espanya, *Art Nouveau* a França i *Modern Style* a Anglaterra. Aquestes tendències no són exactament iguals a cada país, malgrat que coincideixen en el temps i tenen una estètica comuna.

Podem considerar el Modernisme com a conseqüència de la Revolució Industrial i dels avanços derivats d'ella, com l'electricitat, el ferrocarril i la màquina de vapor, que han canviat completament la forma de viure de la població i han originat un creixement de les ciutats, en les quals s'han anat establint indústries que regenten un nombre creixent de burgesos. El modernisme és, doncs, un estil urbà i burgès.

L'historiador Alexandre Cirici Pellicer estableix el començament del Modernisme a Catalunya en el període 1880-85, quan es van aixecar cinc edificis tan diferents com:

- La Casa Vicens, d'Antoni Gaudí.
- El Museu Biblioteca Víctor Balaguer, a Vilanova i la Geltrú, de Jeroni Granell i Mundet.
- L'Acadèmia de Ciències situada a la Rambla de Barcelona, de Josep Domènech i Estapà.
- Les Indústries d'Art de Francesc Vidal, obra de Josep Vilaseca.
- L'Editorial Montaner i Simón —avui Fundació Tàpies—, de Lluís Domènech i Montaner.

En el cas de Barcelona es donà la circumstància que l'esclat del Modernisme coincideix amb la construcció de l'Eixample (finals del sXIX) després de l'enderrocament de les muralles que ofegaven la ciutat (1854). Aquest creixement de la ciutat fins a unir-la amb els diferents municipis que ocupaven la plana (Gràcia, Sants, Les Corts...) representà una oportunitat immillorable per a que la burgesia pogués satisfer les seves ànsies de modernització, d'expressar la seva identitat catalana, i de posar de manifest la seva riquesa i la seva distinció. És per això que sorgeixen casos de mecenatge per part de l'alta burgesia catalana (com és el cas del comte Güell amb Antoni Gaudí).

Un nucli d'intel·lectuals que voltava la redacció del setmanari "L'Avenç" va ser qui va dotar el moviment de continguts. No només van potenciar l'arquitectura, pedra angular del Modernisme, sinó que van ser presents a l'escultura, la pintura, les arts gràfiques, la literatura, el teatre i la recuperació dels antics oficis artesanals.

L'arquitectura modernista a Catalunya uneix a les tècniques de construcció més modernes (ús del ferro en les estructures, utilització dels elements prefabricats) amb la utilització d'elements tradicionals (maó vist) i enllaça amb l'estil gòtic amb el que guarda un cert paral·lelisme. És una arquitectura decorativa, integradora en l'edifici de totes les arts plàstiques. Els arquitectes i els seus escultors col·loquen, a l'exterior dels edificis, ocells, papallones, fulles i flors a manera d'elements decoratius, ja sigui com figures adossades o a com ornament de la pedra o ceràmica. També es col·loquen figures de grandària major, animals fabulosos o persones, i en les cornises elements de ceràmica de color. Les finestres i les balconades disposen de reixes de ferro forjat, que són llaurades artísticament.

El modernisme no ha estat sempre un moviment estimat i reconegut dins de la cultura catalana. Ens sorprendria llegir articles de gent com Carles Soldevila, Josep Pla o Manuel Brunet demanant, per exemple, l'enderroc del Palau de la Música per considerar-lo una aberració arquitectònica. El Noucentisme, moviment que va succeir al Modernisme, considerava de mal gust les seves representacions i moltes botigues i comerços van ser transformats i refets d'una manera més austera, discreta i, per què no dir-ho, avorrida. Un dels casos més representatius va ser l'amputació que van patir els baixos de la Casa Lleó i Morera.

El 1968, amb una gran exposició i amb la publicació d'Arquitectura modernista, d'Oriol Bohigas i Leopold Pomès, va començar la recuperació d'un moviment artístic genuïnament català. El Modernisme havia provocat amors i odís, que va caldre deixar de banda per poder contemplar-lo com el que és, un gran moment creatiu artístic i ideològic.

Algunes característiques que permeten reconèixer l'estil modernista són:

- Inspiració en la natura i ús d'elements d'origen natural, amb preferència pels vegetals i formes arrodonides.
- El predomini de la corba sobre la recta, tant en la part exterior dels edificis com en la seva decoració.
- L'asimetria.
- Poques representacions realistes dels motius.
- Força tendència a l'ús d'imatges femenines, amb actituds delicades, amb aprofitament de les corbes que poden provocar els seus cabells i la seva roba.
- El dinamisme de les formes.
- El detallisme de la decoració.

En passar per davant de La Pedrera, somrieu amb aire resignat i assenyaleu.

- Què és això? -exclamaran els Kaufmann a cor-

- Encara no ho sabem ben bé -els podeu dir-. L'edifici té més de vint anys d'existència...

No obstant els barcelonins no acabem de saber què diantre és...

- Però... Algun objecte deu tenir?

- Naturalment, és destinat a habitació...

- Hi viu gent; s'hi lloguen pisos... Vol ésser, realment, una casa de lloguer... Però ho és?

- És estrambòtic...

- És l'obra d'un arquitecte indiscutible, genial, però d'un gust lamentable. Ara, si us sembla, ens arribarem a veure una altra obra seva... La Sagrada Família, catedral en construcció... I donarem per acabat aquest capítol tan enutjós com indispensable.

Carles Soldevila
L'art d'ensenyar Barcelona (1929)

[2] [EL PASSEIG DE GRÀCIA]

A l'època romana l'actual passeig de Gràcia era un camí que unia Bàrcino amb la Via Augusta (la qual passava aproximadament per l'actual Travessera de Gràcia). Posteriorment va esdevenir el camí que portava de Barcelona a la Vil·la de Gràcia (independent fins al 1897).

El Pg. de Gràcia 1870-1879 (ICUB)

En enderrocar-se les muralles es va convertir en la sortida natural de la ciutat i en aprovar-se el Projecte de l'Eixample (1859) i començar la urbanització de la plana barcelonina va esdevenir una via privilegiada, per ser l'escollida per l'alta burgesia de la ciutat per veure i ser vistos i reunir les edificacions més importants de l'època. Aquesta competitivitat en mostrar qui era més poderós i amb més bon gust és el que va fer del Passeig -i els carrers adjacents- un veritable museu d'arquitectura modernista i ens permet trobar algunes de les obres més espectaculars i representatives del Modernisme, així com dels seus arquitectes més importants.

Indubtablement la representació més clara del que hem comentat és l'anomenada "*Mansana de la discòrdia*", en la qual es troben la Casa Lleó i Morera (de Domènech i Montaner), la Casa Amatller (de Puig i Cadafalch) i la Casa Batlló (de Gaudí). Amb entitat pròpia i per sobre de qualsevol altra edificació, hi trobem la Casa Milà -La Pedrera- (també de Gaudí).

[Edificis destacables]

	Anys construcció	Promotor	Arquitecte	Interès principal
Casa Pascual i Pons Pg. de Gràcia 2-4	1890-1891	Família Pascual i Pons	Enric Sagnier	Vidrieres Escala interior
Cases Rocamora Pg. de Gràcia 6-14	1914	Família Rocamora	Germans Bassegoda	Tribunes cantonada Casp
Casa Malagrida Pg. de Gràcia 27	1905-1908	Família Malagrida	Joaquim Codina	Coronament cúpula Vestíbul
Casa Lleó i Morera Pg. de Gràcia 35	1905	Família Lleó i Morera	Lluís Domènech i Montaner	Conjunt d'arts aplicades
Casa Amatller Pg. de Gràcia 41	1898	Antoni Amatller	Josep Puig i Cadafalch	Façana esglaonada Reminiscències gòtiques
Casa Batlló Pg. de Gràcia 43	1905-1907	Josep Batlló	Antoni Gaudí	Façana en conjunt
Editorial Montaner i Simón C/ Aragó 255	1881-1886	Família Montaner	Lluís Domènech i Montaner	Materials emprats (obra pionera)
Casa Vidua Marfà Pg. de Gràcia 66	1901-1905	Família Marfà	Manuel Comas i Thos	Arcs de mig punt Columnes tribuna
Casa Milà, la Pedrera Pg. de Gràcia 92	1906-1912	Pere Milà i Roser Segimon	Antoni Gaudí	Aspecte orgànic de la façana, golfes, terrat, forja
Casa Casas-Carbó Pg. de Gràcia 96	1894	Família Casas-Carbó	Antoni Rovira i Rabassa	Balcó de pedra picada
Palau del Baró de Quadras Av. Diagonal 373	1904-1906	Baró de Quadras	Josep Puig i Cadafalch	Façanes, vestíbul, formes gòtiques i plateresques

Casa Lleó i Morera

[Localització dels edificis]

Localització dels principals edificis modernistes del Passeig de Gràcia>

[2.1]

Localitza al plànol següent els edificis visitats i traça amb una línia vermella el recorregut fet.

[3] [LA MANSANA DE LA DISCÒRDIA]

Al mateix **Passeig de Gràcia**, entre els carrers Consell de Cent i Aragó, es troben les tres obres - juntament amb La Pedrera- que millor simbolitzen la pugna establida entre els rics burgesos barcelonins per tenir la casa més espectacular i opulenta de la ciutat.

Els tres edificis responen a una concepció estètica molt diferent i són obra dels tres arquitectes cabdals del modernisme català: la **Casa Lleó i Morera**, de Domènech i Montaner; la **Casa Batlló**, de Gaudí i la **Casa Amatller**, de Puig i Cadafalch. Curiosament, als tres casos es va tractar de reformes de cases preexistents.

La Mansana de la Discòrdia 1910-1920 (ICUB)

L'aparent incompatibilitat visual dels tres edificis és el que va donar al nom "Mansana de la Discòrdia". Tot i que el mot "*mansana*" aplicat a l'illa de cases és un castellanisme, el seu doble significat va permetre lligar la competència en bellesa entre els tres edificis amb el mite clàssic de la Poma de la Discòrdia, origen de la Guerra de Troia (Paris havia d'oferir una poma d'or a la deessa més bella, l'elecció va provocar l'ira de les perdedores...).

[3.1] 🔍 ➡

Cerca més informació sobre la llegenda de Paris i la *Mansana de la Discòrdia* i escriu-ne un breu resum.

[Casa Lleó i Morera]

La Casa Lleó i Morera és el resultat de la reforma d'un edifici del 1864. L'encarregat de fer-la fou Lluís Domènech i Montaner, al 1905. Juntament amb ell van col·laborar, com era freqüent als edificis modernistes, un important nombre d'artistes i artesans; entre ells destaca Eusebi Arnau, autor de les escultures. Les que hi havia a la part baixa del mirador de la cantonada i entre els arcs de la planta baixa van ser retirades als anys 40, en plena eclosió d'un nou corrent artístic: el Noucentisme. Tot i això aquest edifici representa un gran exponent dels millors conjunts d'arts aplicades (mosaics, vidrieres, pintura, escultura...) del Modernisme.

[La façana]

[3.1.1]

Fitxa tècnica de l'edifici:

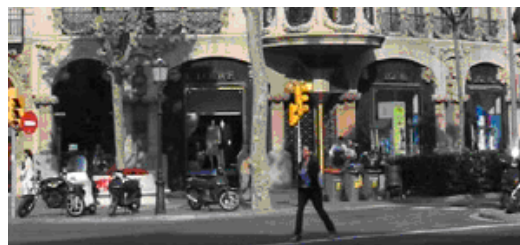
- Adreça:
- Nom:
- Arquitecte:
- Propietari original i propietari o ús actual:
- Any de construcció:
- Estat de conservació: ☐ BO ☐ REGULAR ☐ DOLENT
☐ EN RESTAURACIÓ

Baixos originals 1905-1910 (ICUB)

Abans de 1992

Actualitat

[3.1.2]

Comenta les diferències que s'hi observen

< ASPECTE GENERAL

[3.1.3]

Marca els elements que hi apareguin

Elements naturals Vegetals i/o animals	☐	Predomini de línies rectes	☐	Façana asimètrica	☐
Presència de la pedra a la façana	☐	Predomini de línies corbes	☐	Imatges femenines	☐
Presència de maó vist a la façana	☐	Referències mitològiques	☐	Decoració detallista	☐
Presència esgrafiats a la façana	☐	Referències històriques	☐	Vitralls acolorits	☐
Presència de Rajoles/ceràmica	☐	Referències tecnicocientífiques	☐	Treballs de forja	☐

< PLANTA BAIXA

[3.1.4]

Descriu les portes d'accés. Quantes n'hi ha? Observa amb atenció tant les fotografies com l'edifici real i explica quines transformacions han patit.

[3.1.5]

Dibuixa la forma dels arcs. Identifica quin tipus d'arc són.

[3.1.6]

A les obres modernistes era freqüent l'aparició d'algun element al·lusiú al nom dels propietaris. Hi veus algun en aquest cas?

< PIS PRINCIPAL

[3.1.7]

Descriu els finestrals. Quants n'hi ha? Quina mida tenen respecte als dels pisos superiors? Quin tipus de columnes apareixen? Com són les baranes? Quin element destaca a la cantonada?

< COS CENTRAL

[3.1.8]

Descriu els pisos superiors. Com són les finestres? I els balcons? Elements decoratius que hi destaquen.

[3.1.9]

Fixat a les figures femenines a banda i banda dels balcons: fan al·lusió a alguns dels avenços tècnics de l'època. Explica què vol representar cadascuna d'elles.

< PART SUPERIOR, TEULADA

[3.1.10]

Quin tipus de coberta remata l'edifici? Quin element de les construccions defensives medievals podria recordar?

< CONCLUSIONS

[3.1.11]

Fes-ne una foto general i dos o tres de detall.

[3.1.12]

Com has vist la façana n'és plena de detalls ornamentals. Tria'n un i fes un dibuix acurat del mateix.

[3.1.13]

Investiga sobre la desaparició de les escultures de la planta baixa i la tribuna. Quins motius hi va haver? On van anar a parar? (*pots mirar a www.bdebarna.net*)

[L'arquitecte]

Lluís Domènech i Montaner

Va néixer a Barcelona l'any 1849, al si d'una família dedicada a l'edició de llibres. És considerat com a un home polifacètic i un artista total, doncs no només destacava a l'arquitectura sinó també ho feia al dibuix, la literatura, la història, l'edició de llibres de luxe, i la política.

Com a arquitecte entenia les seves obres com a simfonies que dirigides per ell: ell portava la batuta i els músics (vidriers, escultors, pintors, ferrers...) havien de sonar com una orquestra perfecta.

Com a polític va destacar pel seu compromís liberal, progressista i catalanista. L'arribada de la dictadura del general Primo de Rivera, l'any 1923, el va afectar fins al punt de retirar-se de la vida pública. Va morir l'hivern d'aquell mateix any.

A més de la casa Lleó i Morera, algunes de les seves obres més importants a Barcelona són: l'Editorial Montaner i Simón, la Casa Fuster, la Casa Thomas, la Casa Lamadrid i el Palau Montaner.

Algunes obres seves a Barcelona >

Editorial Montaner i Simon

Hospital de Sant Pau

Palau de la Música

Castell dels tres dragons

[3.1.14] 🔍 ➡

Amplia informació sobre alguna d'aquestes obres.

[3.2] [Casa Amatller]

La Casa Amatller és obra de Josep Puig i Cadafalch quan al 1898 va transformar un edifici del 1875 per encàrrec de l'industrial xocolater Antoni Amatller. La façana té aspecte de palau gòtic amb influències d'elements arquitectònics dels Països Baixos (frontó). S'hi troben detalls d'inspiració medieval per tot arreu: ornamentacions florals, criatures fantàstiques, gàrgoles... Destaca l'escultura de Sant Jordi matant el drac, d'Eusebi Arnau.

[La façana]

[3.2.1]

Fitxa tècnica de l'edifici:

- Adreça:
- Nom:
- Arquitecte:
- Propietari original i propietari o ús actual:
- Any de construcció:
- Estat de conservació: ☐ BO ☐ REGULAR ☐ DOLENT
☐ EN RESTAURACIÓ

< ASPECTE GENERAL

[3.2.2]

Marca els elements que hi apareguin

Elements naturals Vegetals i/o animals	☐	Predomini de línies rectes	☐	Façana asimètrica	☐
Presència de la pedra a la façana	☐	Predomini de línies corbes	☐	Imatges femenines	☐
Presència de maó vist a la façana	☐	Referències mitològiques	☐	Decoració detallista	☐
Presència esgrafiats a la façana	☐	Referències històriques	☐	Vitralls acolorits	☐
Presència de Rajoles/ceràmica	☐	Referències tecnocientífiques	☐	Treballs de forja	☐

< PLANTA BAIXA

[3.2.3]

Describeu el portal. Hi ha una porta més gran i una altra més petita. Per què?

[3.2.4]

Observa les figures que hi ha als **brancals**. Quina destacaries? Descriu-la

[3.2.5]

Sobre les corbes dels arcs trobem quatre figures humanes que simbolitzen les arts. Quines reconeixes?

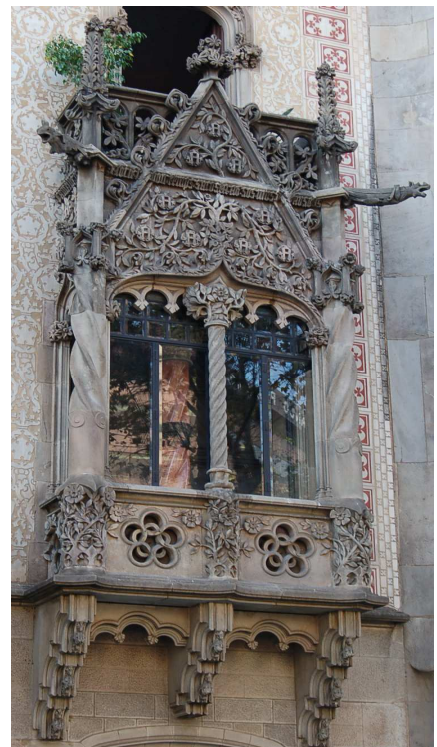
[3.2.6]

Descriu també les finestres (tipus d'arc i columnes).

< PIS PRINCIPAL

[3.2.7]

Fixa't a la tribuna: com són les columnes, com és l'arc de la finestra? Observa l'ornamentació: què creus que representa? Escriu també el nom dels animals que identifiquis.

< COS CENTRAL

[3.2.8]

Descriu els pisos superiors. Com són les finestres i els balcons respecte als del pis principal?
Per quina raó deuen ser així?

< PART SUPERIOR, TEULADA

[3.2.9]

Descriu-la breument: forma, recobriment, colors, materials, elements decoratius...

< CONCLUSIONS

[3.2.10]

Fes-ne una foto general i dos o tres de detall.

[3.2.11]

A la introducció dèiem que sovint als edificis s'hi troben detalls que fan referència als propietaris originals (nom, aficions, ofici...). Quins n'has trobat en aquest cas?

[L'arquitecte]

Josep Puig i Cadafalch

Va néixer a Mataró (Maresme) l'any 1869. Als setze anys ja feia publicacions i conferències sobre el que seria la seva passió i especialitat: el Romànic a Catalunya.

Deixeble de Domènech i Montaner, les seves primeres obres les va fer a la seva ciutat natal: el mercat nou i un modern sistema de clavegueram. Pocs anys més tard dirigirà les seves obres més emblemàtiques a Barcelona i començarà una vida política -de caire catalanista i conservador- que el portarà a ser president de la Mancomunitat de Catalunya fins el cop d'estat de Primo de Rivera (1923). Durant la guerra civil va deixar el país, fins al 1942. A la seva tornada va ser anomenat president de l'Institut d'Estudis Catalans, fins a la seva mort l'any 1956.

Alguns dels seus edificis barcelonins més emblemàtics són: la Casa Amatller, la Casa Macaya, la Casa Terradas (Les Punxes), el Palau de Quadras i la Fàbrica Casaramona.

< Altres edificis seus a Barcelona

Casa Terradas (Les Punxes)

Palau del Baró de Quadras

Casa Macaya

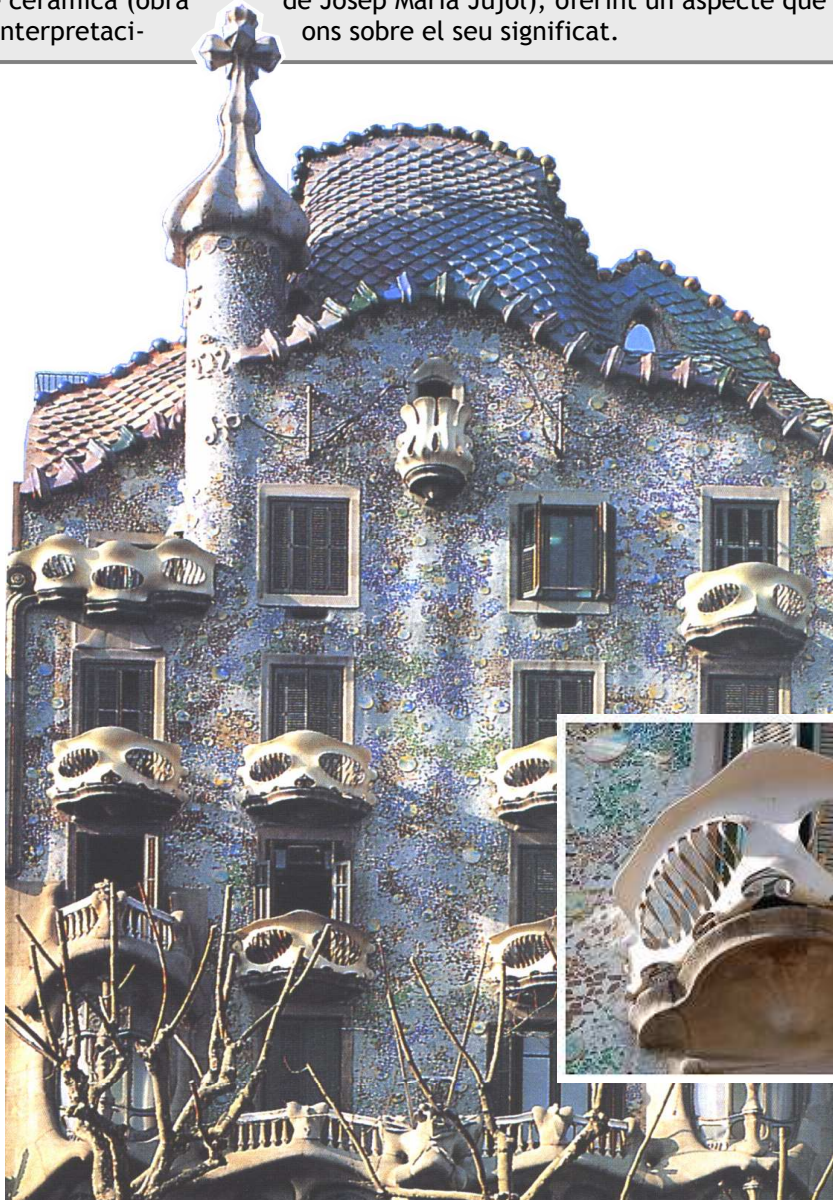
Fàbrica Casaramona

[3.2.12]

Amplia informació sobre alguna d'aquestes obres.

[Casa Batlló]

Al 1904 l'industrial tèxtil Josep Batlló va encarregar Gaudí remodelar l'edifici original, de 1875. Es van afegir soterranis i un pis (golfes), ampliar l'entrada i el pis principal, unificar els patis de llum i, el més visible, canviar totalment la façana. Aquesta combina pedra, ferro i mosaic de ceràmica (obra de Josep Maria Jujol), oferint un aspecte que ha donat lloc a diverses interpretacions sobre el seu significat.

[La façana]

[3.3.1]

Fitxa tècnica de l'edifici:

- Adreça:
- Nom:
- Arquitecte:
- Propietari original i propietari o ús actual:
- Any de construcció:
- Estat de conservació: ☐ BO ☐ REGULAR ☐ DOLENT
☐ EN RESTAURACIÓ

< ASPECTE GENERAL

[3.3.2]

Marca els elements que hi apareguin

Elements naturals Vegetals i/o animals	☐	Predomini de línies rectes	☐	Façana asimètrica	☐
Presència de la pedra a la façana	☐	Predomini de línies corbes	☐	Imatges femenines	☐
Presència de maó vist a la façana	☐	Referències mitològiques	☐	Decoració detallista	☐
Presència esgrafiats a la façana	☐	Referències històriques	☐	Vitralls acolorits	☐
Presència de Rajoles/ceràmica	☐	Referències tecnocientífiques	☐	Treballs de forja	☐

< PLANTA BAIXA

[3.3.3]

Portes d'accés. Quantes n'hi ha? Tracta d'esbrinar la funció original de cada una.

< PIS PRINCIPAL

[3.3.4]

Fixa't als finestrals. Quants n'hi ha? Quina mida tenen respecte als dels pisos superiors?
Què et suggereixen les columnes de la tribuna i les finestres?

[3.3.5]

Dibuixa algun detall del vitrall.

< COS CENTRAL

[3.3.6]

Descriu els pisos superiors. Com són les finestres? Para atenció als balcons superiors: què et recorden?

< PART SUPERIOR, TEULADA

[3.3.7]

Quin tipus de coberta remata l'edifici? Descriu-la breument.

[3.3.8]

A la xemeneia hi ha unes inscripcions, copia-les. Esbrina què signifiquen.

< CONCLUSIONS

[3.3.9]

Així doncs, què et sembla? Sant Jordi, Carnaval, Mediterrània...? Pots ajudar-te de les taules següents per elaborar la teva opinió. Si se t'acudeix alguna relació més afegeix-la.

LLEGENDA DE SANT JORDI

Element façana >	Possible significat >
• Teulada	⇒ Llom del drac
• Torre	⇒ Llança
• Balcons	⇒ Cranis de víctimes
• Tribuna i columnes	⇒ Ossos
• ...	⇒

CARNAVAL

Element façana >	Possible significat >
• Teulada	⇒ Barret d'arlequí
• Balcons	⇒ Màscares
• Tribuna i columnes	⇒ Disfresses de mort
• Recobriments de la façana	⇒ Confetti
• ...	⇒

[3.3.10]

Fes-ne una foto general de la façana principal i dos o tres de detall.

Façana posterior Casa Batlló 1900-1915 (ICUB)

[L'arquitecte]

Antoni Gaudí i Cornet

Va néixer l'any 1852, a l'Alt Camp (no se sap de ben cert si va ser a Riudoms o a Reus...), fill d'una família d'artesans fabricants de calderes i altres objectes de coure. Del 1873 al 1877 va cursar els estudis d'arquitectura a Barcelona i al 1878 ja va fer el seu primer treball professional: la Cooperativa Textil de Mataró.

Al poc temps va conèixer Eusebi Güell, una de les grans fortunes del país, que es va convertir en el seu mecenes. Per ell va construir obres com el Palau Güell, la Colònia Güell i el Park Güell; algunes de les seves obres més emblemàtiques.

A més d'aquestes, les obres més importants de Gaudí són la Casa Milà (La Pedrera), la Casa Batlló i, com no, la Sagrada Família, a la qual es va dedicar quasi exclusivament des de 1883.

> Altres obres seves a Barcelona (a banda de la Casa Milà i Sagrada Família):

Palau Güell

Park Güell

Casa Vicens

Col·legi de les Teresianes

[3.3.11] 🔍 ✎

Amplia informació sobre alguna d'aquestes obres.

[4] [Casa Milà -La Pedrera-]

A l'espai que ocupa actualment la **Casa Milà** (més coneguda com **La Pedrera**) hi havia fins al 1910 una torre de tres pisos amb jardí. Al 1906 Gaudí va rebre l'encàrrec per part de Pere Milà i la seva dona, Roser Segimon, de construir aquest edifici d'habitatges. Com a la major part dels que es feien a l'època, la idea dels propietaris era ocupar la primera planta (dita Principal) i llogar la resta.

Des del començament Gaudí va concebre aquest edifici com a una obra total, gairebé una escultura orgànica, que ens pot evocar un penya-segat marí. Es considera com el triomf de la línia corba: pràcticament no hi ha una recta en tot l'edifici! Aquest aspecte ondulat aconsegueix transmetre sensació de moviment: l'edifici ens pot evocar el moviment de les onades en un mar de pedra.

La façana està recoberta exclusivament de pedra calcària, tallada peça a peça a peu d'obra sota les indicacions del propi Gaudí. Els balcons, fets per **J.M. Jujol** amb xapa de ferro retallada, recorden algues marines i constitueixen pràcticament l'única ornamentació exterior.

Arquitectònicament va fer servir tècniques desconegudes fins al moment, principalment la façana "mur-cortina": la façana no forma part de l'estructura, sinó que es afegida a un esquelet intern de ferro i pedra. De la mateixa manera, no existeixen parets interiors de càrrega, la qual cosa permet que els diferents apartaments (d'uns 300 m2 cada un) siguin fàcilment modulables. Aquesta estructura l'aconsegueix Gaudí a partir de columnes de pedra i maó i un entramat metàl·lic. També va ser un dels primers edificis que comptava amb un aparcament soterrani (el Senyor Milà fou un dels pioners a disposar de "cotxe a motor"...) i ascensor independent.

Farem especial atenció a:

Els patis interiors

La disposició i mida de les finestres, més grans a les plantes més baixes i els colors de pintura emprats afavoreixen la distribució homogènia de la llum per tot el pati.

Les golfes

Construïdes amb simples maons que formen parets i arcs catenaris (més de 270, tots diferents) però amb un resultat funcional i estètic impressionant.

Originalment eren destinades a bugaderia i estenedor de la roba, per aquesta raó les finestres estan distribuïdes de manera que afavoreixin la circulació de l'aire per l'interior.

El terrat

Configurat com un petit camí de ronda amb diferents nivells i esquitxat amb elements com les cobertes de **xemeneies** (1) (que poden recordar guerrers vigilant el castell...), els **badalots** (2) (sortides de les escales) i els **cupulins** (3) que coronen la façana.

  Un cop finalitzada l'explicació de la planta baixa, fes l'activitat 4.10 (pàg. 33).

[4.1]

Explica com és la distribució de les finestres i la pintura als patis de llum i per quina raó és d'aquesta manera.

[4.2]

Fotografia el pati interior des de baix. Mira d'obtenir una perspectiva que permeti observar les característiques comentades.

[4.3]

Al llarg de la visita al pis ves localitzant la situació de les diferents estances i el recorregut fet. Fes-ho al plànol de la pàgina 34.

[4.4]

Què ens pot recordar l'estructura de les golfes un cop a dins?

[4.5]

Escriu els diferents tipus de recobriment que es troben a xemeneies i badalots.
Fotografia un element de cada tipus.

[4.6]

Des del terrat es poden veure altres edificis emblemàtics, com la pròpia Sagrada Família i la Torre Agbar. Mira d'obtenir-ne un parell de fotos ben artístiques!

[4.7]

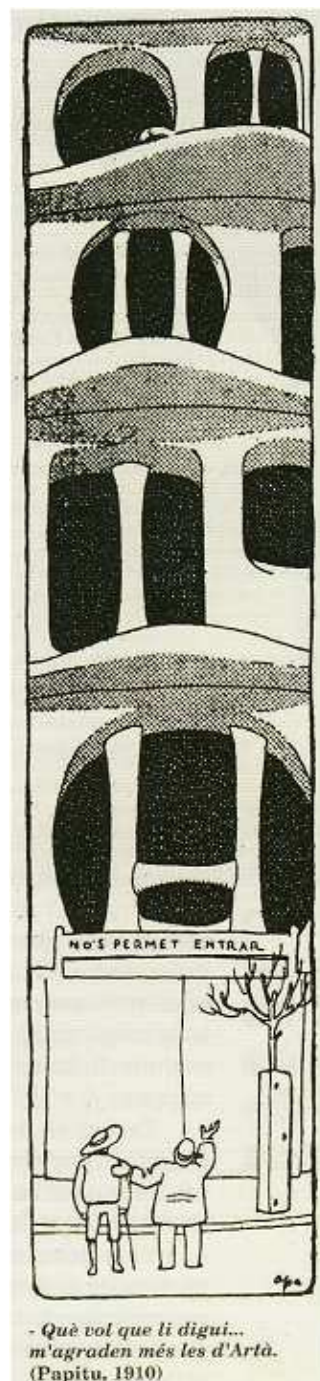
Investiga sobre la procedència dels vidres que recobreixen una de les xemeneies...

Als barcelonins de l'època no els va entusiasmar l'edifici d'en Gaudí. Es va comparar la Casa Milà amb una pedrera (despectivament), amb un aparcament per dirigibles, amb un cau de dracs... A la premsa apareixien nombrosos acudits fent-ne burla.

El verticil·le amb
 un carrer i un carrer.

[4.8]

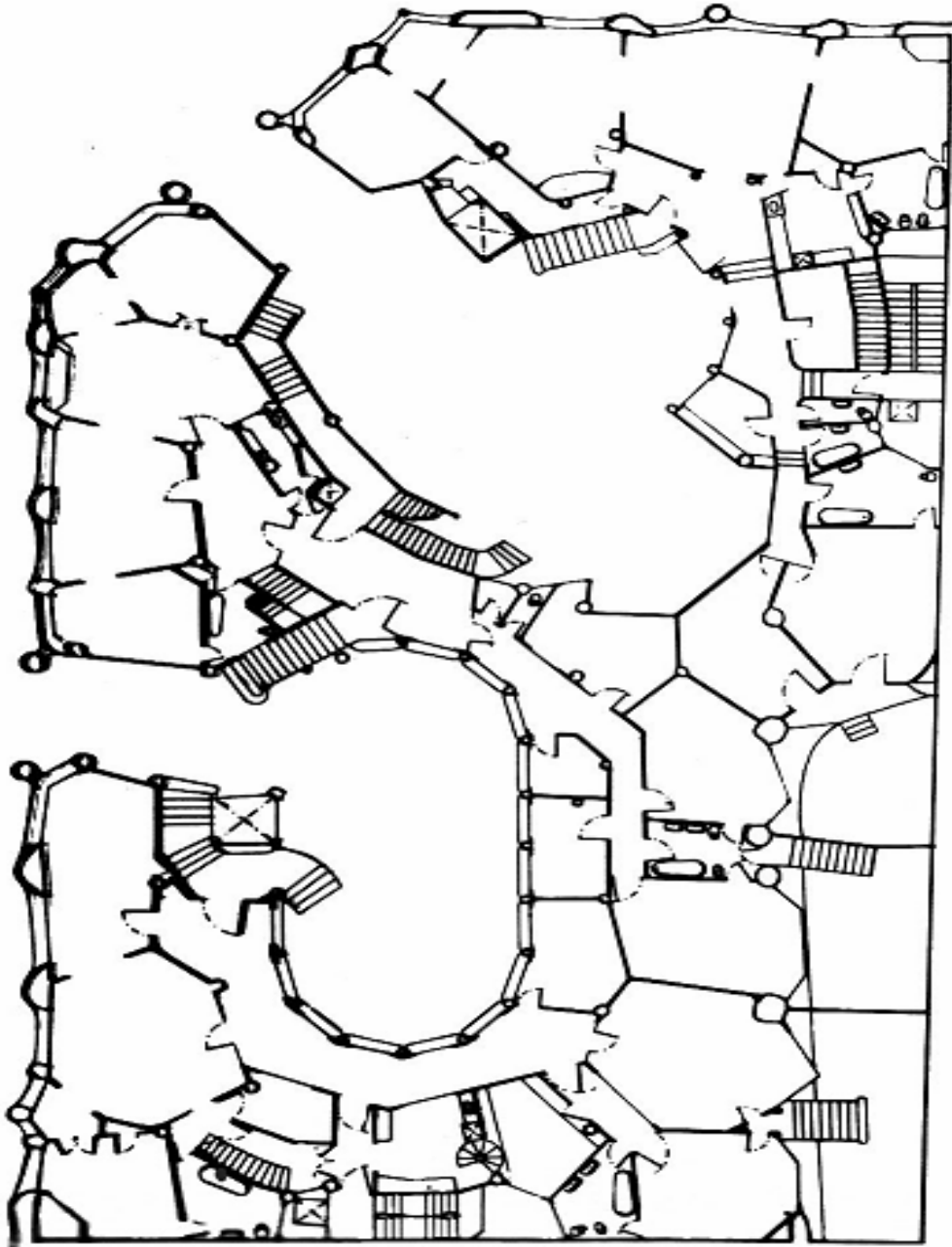
En un principi Gaudí pensava fer amb l'edifici una al·legoria del Sant Rosari. A la part superior de la façana es pot llegir la següent inscripció: "*Ave Gratia Plena Dominus Tecum*". Esbrina què vol dir i quina relació té amb la idea original de Gaudí. Hi ha un altre detall que fa referència a aquesta idea; quin?

[4.9]

L'obra s'havia de rematar amb una gran escultura o medalló de bronze -d'uns 4m de grandària- amb la M.D. del Roser. La col·locació d'aquest remat s'havia de fer al 1909, però aquell mateix any va tenir lloc a Barcelona un esdeveniment que va fer pensar el propietari que era millor prescindir-ne. Quin va ser aquest fet?

[4.10]

Localitza i identifica els llocs on has estat o has vist al llarg de la visita. Traça el recorregut fet per accedir als pisos.

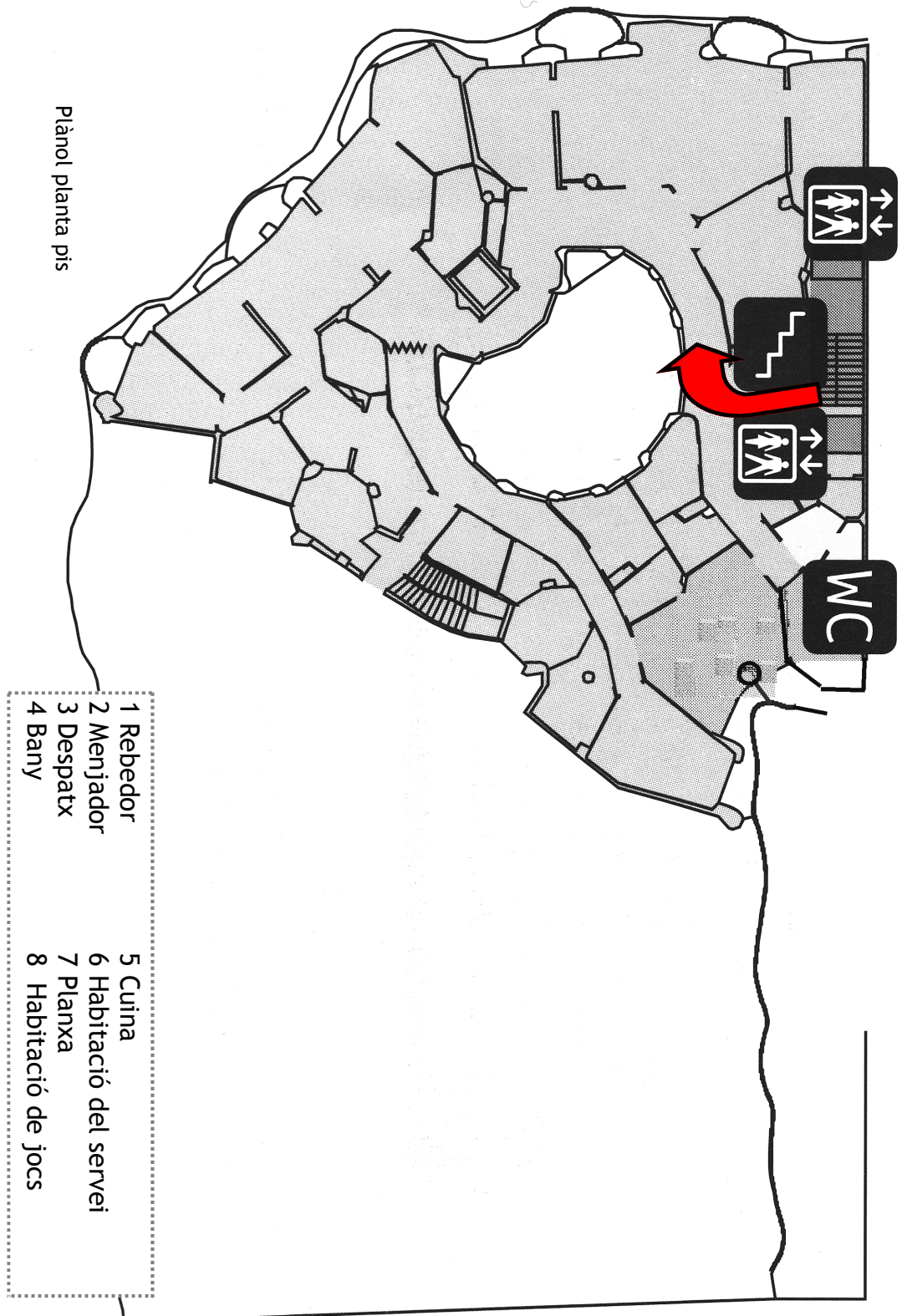

Plànol planta baixa

1. Entrada Pg. De Gràcia	7. Botiga Gaudí
2. Entrada C/ Provença	8. Ascensor Pg. de Gràcia
3. Pati Pg. De Gràcia	9. Taquilles
4. Pati C/ Provença	10. Accés aparcament
5. Ascensor C/ Provença	
6. Escala de servei	

[4.11]

Localitza les estances indicades i traça el recorregut seguit a l'interior del pis (la fletxa indica l'accés).

[5] [Altres edificis remarcables]

Casa Pascual i Pons

Edifici d'inspiració gòtica d'Enric Sagnier i Villavecchia (1858-1931).

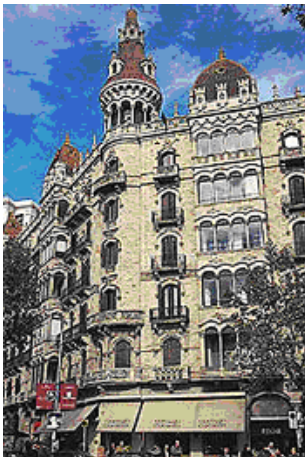
Tot i que sembla un sol edifici, originalment estava compost per dos habitatges independents.

Es va reformar en profunditat el 1984 i s'ha restaurat la façana el 2005.

Des de l'exterior es poden veure unes vidrieres emplomades amb personatges medievals. A l'interior són especialment remarcables l'escala, amb decoració escultòrica i llums de ferro i vidre; i una xemeneia de fusta de gran noblesa.

Actualment és seu d'una companyia d'assegurances.

Cases Rocamora

És obra dels germans Joaquim i Bonaventura Bassegoda, al 1914.

Amb la Casa Terrades (Les Punxes) constitueix un dels edificis més grans de l'Eixample.

A la façana destaquen el tractament de la pedra i les tribunes a la cantonada del c/ Casp.

Casa Malagrida

Concebuda per Joaquim Codina i Matalí i construïda entre 1905 i 1908.

És un edifici pensat com a vivenda plurifamiliar però amb aspecte de petit palau urbà.

El més destacable és la cúpula que corona l'immoble i el vestíbul, on s'hi poden veure fanals de ferro forjat, el sostre cassetonat i elegants pintures al fresc.

Editorial Montaner i Simon

Lluís Domènech i Montaner va fer aquest edifici entre 1881 i 1886 per encàrrec de la família materna, dedicada a l'edició de llibres. És considerada una de les obres pioneres del modernisme català, juntament amb la Casa Vicens d'en Gaudí. La seva façana, d'inspiració neomudejar i amb utilització de columnes de ferro i acer i maó vist va suposar un trencament amb el que es feia fins al moment. També va sorprendre la utilització de claraboies a la part superior, que aconseguien proporcionar a l'edifici una llum difosa. Des dels anys 80 acull la Fundació Antoni Tàpies, qui va coronar l'obra amb l'escultura anomenada *Núvol i Cadira*.

Casa Vídua Marfà

Una altra de les obres neomedievalistes que trobem al llarg del passeig. Aquesta va ser projectada per Manuel Comas i Thos, entre 1901 i 1905.

El més destacable són els tres arcs de mig punt de l'entrada (originalment pensada pels carruatges) i les esveltes columnes de la tribuna del xamfrà.

Casa Casas-Carbó

D'Antoni Rovira i Rabassa (1894). Va ser propietat i residència del pintor Ramon Casas i també hi va viure l'escriptor Santiago Rusiñol.

El més interessant és el balcó de pedra picada a l'exterior i, sobre tot, el pati i la xemeneia del pis principal, i un jardí d'estil romàntic a l'interior.

Actualment la planta baixa i el pis principal són ocupats per una de les botigues de disseny més conegudes de la ciutat.

Palau del Baró de Quadras

Fóra del Pg. De Gràcia, però molt a prop, a l'Av. Diagonal, trobem aquest edifici de Josep Puig i Cadafalch (1904-1906).

La façana combina elements d'estil gòtic i plateresc, amb abundant decoració floral. A remarcar també el vestíbul, amb clar regust oriental, i la reixa de la porta, així com el curiós fet de tenir doble façana: la principal (Av. Diagonal) amb aspecte de palau i la secundària (C/ Roselló) amb aspecte més convencional, de casa d'habitatges.

Actualment és seu de la Casa Àsia, associació que promou la realització de projectes amb els països d'Àsia i el Pacífic.

[5.1]

Omple la Fitxa d'Observació Sistemàtica (pgs. següents) davant la façana d'algun dels edificis de la llista.

[Fitxa d'observació d'un edifici]

Fitxa tècnica de l'edifici:

- Adreça:
- Arquitecte:
- Propietari original / propietari o ús actual:
- Any de construcció:
- Estat de conservació: ☐ BO ☐ REGULAR ☐ DOLENT
☐ EN RESTAURACIÓ

1

Acabat de la façana:

☐ Maó vist	☐ Esgrafiat
☐ Pedra	☐ Ceràmica
☐ Arrebossat	☐ Altres
☐ Pintat	

2

Planta baixa

Portes

- ☐ Persones
- ☐ Carruatges

Finestres

- ☐ Rectangulars
- ☐ Quadrades
- ☐ Ovalades o circulars

Arcs

- ☐ De mig punt
- ☐ Apuntat
- ☐ Escarser
- ☐ Rebaixat

- ☐ De ferradura
- ☐ Conopial
- ☐ Adintellat
- ☐ Lobulat

Columnes

- ☐ Dòric
- ☐ Jònic
- ☐ Corinti

- ☐ Compost
- ☐ Tosca
- ☐ Altres

3

Pis principal

Alçada respecte els pisos superiors

- ☐ Més gran
- ☐ Igual

Obertures

- ☐ Finestres
- ☐ Balcó

- ☐ Tribuna
- ☐ Finestrals

Arcs

- ☐ De mig punt
- ☐ Apuntat
- ☐ Escarser
- ☐ Carpanell

- ☐ De ferradura
- ☐ Conopial
- ☐ Adintellat

Columnes

- ☐ Dòric
- ☐ Jònic
- ☐ Corinti

- ☐ Compost
- ☐ Tosca
- ☐ Altres

Finestres

- ☐ Rectangular
- ☐ Quadrada

- ☐ Ovalada
- ☐ Circular

4

Cos central

Obertures

- ☐ Finestres
- ☐ Balcó

- ☐ Tribuna
- ☐ Finestrals

Arcs

- ☐ De mig punt
- ☐ Apuntat
- ☐ Escarser
- ☐ Carpanell
- ☐ Lobulat

- ☐ De ferradura
- ☐ Conopial
- ☐ Adintellat
- ☐ Catenari

Columnes

- ☐ Dòric
- ☐ Jònic
- ☐ Corinti

- ☐ Compost
- ☐ Tosca
- ☐ Altres

Finestres

- ☐ Rectangular
- ☐ Quadrada

- ☐ Ovalada
- ☐ Circular

5

Coberta

- ☐ Teulada
- ☐ Terrat
- ☐ Combinada

6

Elements ornamentals

☐ Escultures	☐ Baixos relleus
☐ Vitralls	☐ Dibuixos / pintures
☐ Motllures	☐ Treballs de forja

[5.2]

Fes una foto general i dos o tres de detall de l'edifici observat.

[5.3]

Dibuixa algun detall decoratiu que t'hagi agradat especialment.

[5.4] 🔍 ✎

Ramon Casas i Santiago Rusiñol van ser dos personatges cabdals del Modernisme artístic i literari de Catalunya. Cerca informació sobre la seva vida i obra i escriu-ne un breu resum.

> Santiago Rusiñol i Prats

> Ramon Casas i Carbó

[6] [MODERNISME A LA PRÒPIA LOCALITAT]

[7] [CRONOLOGIA]

any inici	any fi	obra	context històric local	context històric món
1870		Casa Batlló (Gaudí)	Revolta de les Quintes a Gràcia. I Congrés Obrer a Barcelona (AIT)	III República Francesa
1873			I República Espanyola	
1875			Restauració Alfons XII	
1879		Editorial Montaner i Simón (Domènech i M.)	Publicació del "Diari Català". Pablo Iglesias funda el PSOE	
1880	1886	Palau Güell (Gaudí)	Primer Congrés Catalanista (Valentí Almirall)	Comencen el Canal de Panamà
1883	1888	Casa Vicens (Gaudí)		Explosió volcànica Krakatoa (Indonèsia)
1884	1887	Pavellons Güell (Gaudí)	Apareix el mot Modernisme a Catalunya	
1885			Mort d'Alfons XII. Regència de Ma. Cristina	
1888		Col·legi de les Teresianes (Gaudí)	Exposició Universal a Barcelona	
1891		Sagrada Família (Gaudí)		
1892			Bases de Manresa	
1893			Bomba al Liceu	
1895		Casa Thomas (Domènech i M.)		
1898		Casa Amatller (Puig i C) Casa Calvet (Gaudí) Palau Montaner (Domènech i M.)	Pèrdua de les darreres colònies: Cuba, P. Rico i Filipines	
1899	1901	Casa Macaya (Puig i C.)	Fundació FC Barcelona	
1900	1914	Park Güell (Gaudí)	Fundació del RCD Espanyol	
	1902	Torre Bellesguard (Gaudí)		
1901	1930	Hospital de Sant Pau (Domènech i M.)		
1902			Vaga gral. A Barcelona. Majoria d'edat d'Alfons XIII	
1903	1905	Casa Terrades -Les Punxes- (Puig i C.)		

1904	1906	Palau del Baró de Quadras (Domènech i M.)	Guerra ruso-japonesa
	1909	Fàbrica Casaramona -CosmoCaixa-Museu de la Ciència- (Domènech i Estapà)	
1905		Casa Lleó-Morera (Domènech i M.)	Fets del Cu-Cut! Llei de Jurisdiccions.
	1908	Palau de la Música (Domènech i M.)	
1906	1910	Casa Milà (La Pedrera)	I Congrés Internacional de la Llengua Catalana
		Fanals i bancs modernistes Pg. De Gràcia (P. Falguès)	Terratrèmol de San Francisco
1908	1911	Casa Fuster (Domènech i M.)	L'Imperi Austro-hungarés s'annexiona Bòsnia-Hercegovina
1909	1911	Casa Comalat (Salvador Valeri)	Setmana Tràgica a Barcelona
1910	1913	Fàbrica Casaramona (Puig i C.)	Canalejas president govern espanyol.
	1911		Fundació de la CNT
	1914		Formació de la Mancomunitat (Prat de la Riba)
1916	1928	Conservatori Municipal de Música (A. De Falguera)	Inici de la Primera Guerra Mundial
			Primera transfusió de sang. Llei Seca als EUA. Publicació de La Metamorfosi (Kafka)
1917			Revolució Rusa
1922			Neix el feixisme a Itàlia
1923	1924	Casa Planells (J.M. Jujol)	Dictadura de Primo de Rivera. Assassinat de Salvador Seguí (Noi del Sucre).

[Annex] [Centenari de L'auca del Senyor Esteve]

L'auca. Història d'un gènere popular

Estructura de L'auca del senyor Esteve

Documentació per treballar L'auca del senyor Esteve, hi ha una còpia del documental L'auca, vehicle de comunicació, vídeo editat pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya amb motiu del 1r Concurs d'Auques, celebrat durant el curs escolar 1982-83. El vídeo, es pot aconseguir a qualsevol Centre de Recursos, a més d'explicar la història de l'auca, mostra algunes de les auques realitzades pels alumnes per al concurs motiu de l'enregistrament.

Els rodolins de L'auca del senyor Esteve

Desgraciadament, en les edicions que utilitzem normalment, no apareix L'auca del senyor Esteve que va dibuixar Ramon Casas i per a la qual va fer uns rodolins el poeta Gabriel Alomar. Al web del CdA Barcelona (Materials Didàctics > El Modernisme > L'auca del Senyor Esteve) trobareu el text dels rodolins en la grafia original i, al costat de cada rodolí un símbol que us portarà a la imatge corresponent de l'auca.

Propostes de treball >

- Buscar les característiques dels quadres de costums i les característiques de les auques. Comparar-les amb l'estructura fragmentada en capítols de L'auca del senyor Esteve.
- Observar l'estructuració en "quadres". Relacionar els capítols de la novel·la amb els rodolins de L'auca del senyor Esteve.
- Algunes paraules no les utilitzem actualment en català, buscar el seu significat i observar la seva vigència actualment.
- Buscar exemples d'auques.
- Confeccionar un auca.
- Comentar les possibles relacions entre les auques i els còmics actuals.

Sobre l'autor >

- Quina relació tenia amb el pintor R.Casas?
- Perquè creus que en Casas va dibuixar la novel·la del L'auca del Sr. Esteve d'en Rusiñol.
- Cercar biografies sobre en S. Rusiñol, estudiar els paral·lelismes entre la seva vida i l'auca del Sr. Esteve.

Sobre els espais >

- Localitzar en un plànol "La Puntual" i el barri de Ribera de Barcelona
- Situar en un plànol els indrets del barri de Ribera a què fa referència l'obra: la caserna, l'església de Sant Cugat, el carrer de Flassaders, la Ciutadella, la casa de la Moneda, ... Veure quins indrets continuen existint, quins no i quins han canviat de lloc. Buscar informació sobre els canvis que hagin pogut produir-se.
- Buscar un plànol de la ciutat de Barcelona de l'època a què fa referència L'auca del senyor Esteve. Comentar els canvis experimentats per la ciutat.
- Assenyalar en un plànol de Barcelona els diferents recorreguts que fan els personatges: dins del barri i fora del barri. Buscar informació sobre aquests indrets.

Podeu cercar informació a:

<http://www.gaudiallgaudi.com/CP002.htm>

<http://www.escriptors.cat/autors/rusinols/>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Santiago_Rusi%C3%B1ol

<http://www.rusinolsitges.com/index.php?lang=ca>

http://www.xtec.es/recursos/curricul/llengua/rus_tre/

[http://www.tvcatalunya.com/elmeuavi/2003/rusi%F1ol/](http://www.tvcatalunya.com/elmeuavi/2003/rusi%F1ol/capitulo.htm)

[capitulo.htm](http://www.tvcatalunya.com/elmeuavi/2003/rusi%F1ol/capitulo.htm)

http://www.mnac.es/exposicions/exp_presents.jsp?lan=001

<http://www.rusinolsitges.com>

[REFERÈNCIES DE CONSULTA]

> Bibliografia

VV.AA. (2005). *Ruta del Modernisme. Barcelona*. Barcelona: IMPUIQV.

BOHIGAS, O. ; POMÉS, L. (1968). *Arquitectura Modernista*. Barcelona: Lumen.

CIRICI, A. (1971). *Barcelona pam a pam*. 6a edició. Barcelona: Teide.

GARCIA, C.; BLANCO, A. (2002). *Gaudir Gaudí. ESO*. Barcelona: Institut d'Educació de l'Aj. De Barcelona.

> Internet

VILARRUBIA, J.M. (2003). *24 rutes històriques pel Barcelonès. Passeig de Gràcia*. [en línia]. Disponible a Internet: <http://www.accat.cat/seccions/historia/materials/revista_4/Rutes/Passeig%20Gracia/PresentacioRuta.htm>

FIGUERAS, X. ; MUNTÉ, I. (2007). *Gaudí i el modernisme a Catalunya*. [en línia]. Disponible a Internet: <<http://www.gaudiallgaudi.com/C0000.htm>>

FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA (2005). *La Pedrera Educació*. [en línia]. Disponible a Internet: <<http://www.lapedreraeducacio.org>>

INSTITUT CARTOGRÀFIC DE CATALUNYA (2006). *Institut Cartogràfic de Catalunya*. [en línia]. Disponible a Internet: <<http://www.icc.es>>

DAL MASCHIO, A. (n/d). *El Modernisme al Baix Llobregat*. [en línia]. Disponible a Internet: <<http://www.xtec.es/recursos/socials/descobrim/modernis/index.htm>>

